

עבודה זרה יא

עניין: עוד אחת יש ברומי

מהר"ל ח"א

עוד אחת יש ברומי וכו'. במאמר הזה באו לגלות ולבאר ענין כח מלכות רביעית עם ישראל. אמר כי אחת לשבעים שנה וכו', כי שבעים שנה הם חיי האדם כמו שיתבאר בסמוך ענין זה. ואמר שמביאים אדם שלם ומרכיבים אותו על אדם חגר. דע כי כאשר האדם רוכב על [אדם] אחר הרי א"א לו שיקום מפני אותו שרוכב עליו.

עשו מתדמה כאדם. א"נ יעקב הוא מתדמה כאדם שהוא אדם באמת. ועשו הוא מתדמה בלבבו ויש לו תאר של אדם. כי הלבוש הוא תארו של אדם. ואינו אדם רק שהוא תאר של אדם. ולכך קאמר שכל שבעים שנה נהם ימי האדם, מרכיבין אדם שלם על הגוי. כי דבר זה הוא מצד, כי יעקב הוא האדם באמת אשר ימי האדם שבעים שנה, ועשו הוא מלבוש האדם וכבר התבאר בחבור גבורת ה' (פס"ו) ענין [זה], ומה שהיה צולע יעקב מורה על החסרון שיש ביעקב, ואלו היה יעקב שלם ולא היה נוגע בו המלאך בכף ירכו ולא היה צולע, לא היה אפשר לעשו לשלוט בו לעולם. כי המלאך הזה הוא שרו של עשו, ובמדרש (ב"ר פ"ו) ויגע בכף ירכו נגע בצדיקים שעתידיים לצאת ממנו אלו דורו של שמד עד כאן. הרי כי מה ששלט המלאך על יעקב שנגע בכף ירכו של יעקב הוא שגרים לשלוט בו עשו.

רומי וכו' ע"ש ותמצא במבואר. והבן אלו דברים האחד שיש להם לבוש, והב' אור פנים מן רבי ישמעאל כ"ג. הג' תכשיט יקר תלוי בצואר שלהם הוא הפיזא שאין דבר חשוב יותר מן פיזא הרביעי שהמקום שלהם חשוב, ולכך קאמר שמחפין השווקים באינג.

וכאשר תבין אלו הדברים על עומקם, תדע להבין ענין אומה זאת. מה שיש להם הדרת פנים ומלבוש ותכשיט, שאלו שלשה הם מצטרפים אל האדם. ומקום חשוב הוא הרביעי שייך לאדם. כי כל אדם יש לו מקום מיוחד. וכל אלו דברים נמצאים במלכות רביעית. וכלם ענין אחד, שהם מייפים את האדם ונותנים כבוד ויופי ויקר עם חשיבות המקום שזהו ענין עשיו. ואמר שעושים זה אחת לשבעים שנה, כי שבעים שנה הם חיי האדם, ועשיו אשר הוא

ומסיימין ווי לדין כד יקום דין פי' כי בעצמן גוזרין על עצמם ווי לדין כד יקום דין, ודבר זה גוזרין על עצמם מצד הרכיבה, כי מאחר שרוכבין עליו ודבר זה מורה ממשלה גדולה אשר יש להם על ישראל, וא"כ אם עומד יעקב אשר הם רוכבין עליו בזה גראה המעלה העליונה שיהיה ליעקב שיהיה עומד מרכיבה זאת ויהיה התגברות שלו על עשו, ובוזה יהיה מאבד אותו לגמרי. ודבר זה כי יעמוד יעקב בכח קדוש שלו, וכח [זה] הוא אש ולהבה לעשיו, כדכתיב (עובדי א') והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש, ותבין שנקרא בית עשו קש, כי כל זה מדריגות עשיו, כי גם הקש והמוץ כלם הם מלבוש לפרי וזהו ירושת עשיו (אולו לא היה).

והנה תבין שכל אלו דברים אשר יש [להם] כולם אינם אמיתות הצלחה בעצם. כי קרקפילו של רבי ישמעאל, אינו עצמי להם רק גולו וחמסו מהם ואפשר החזרה למקומו, וגם אין זה רק לתאר עצמם בו ואין זה להם מצד עצמם, וכן המלבושים הם כבוד גראה ואינו דבר המלבוש מן האדם. וכן מתקלי ד' זווי פיזא הוא חשיבות גראה ואינו דבר בעצם וכל דבר שאינו עצמי יש לו הסרה. רק דבר שהוא בעצם הוא עומד ואין הסרה לו. וכן מה שמחפין השווקים באינג, הוא דבר אינו עצמי רק דבר גראה ויש לו הסרה, וכאשר יוסר אין לו חזרה לעולם. וכבר אמרנו כי ענין עשו מתדמה כאדם בלבד ואינו אדם, אבל ענין יעקב הוא הפך זה שכל ענינו בעצם. והלקיחה מהם והבטול הוא דבר מקרה. ומה שיעקב הוא חגיר מורה דבר זה. כי כל מכה וכל חלי כמו זה הוא מקרה, והעצם דוחה מה שבמקרה והוא חוזר לבריותו, וכמו שהיה ליעקב

מהר"ל נצח ישראל פט"ז
שא"א לאבדו, ולכן מסיימין כך ווי לדין כד יקום דין שדרי אין להם שותף ביחד שתאמר כאשר יקום דין לא יהיה גובר עליה, כי הרכיבה מורה שאינם משותפין ולכן ווי לדין כד יקום דין שלא יתן לו חיות כלל. והתבאר כי עשו ירש עולם הזה לגמרי וכל המעלות שהם בעולם ראוי לעשו, ולכן ירש בגדי אדם הראשון וקרקפילו של רבי ישמעאל, והיופי הזה אע"ג שהוא קרוב לענין אלקי אינו לגמרי אלקי, רק צלם אלקים דבר זה הוא אלקי לגמרי שהוא צלם אלקים. רק הירך שהוא בסתר ואין בו צלם אלהים שהוא דוקא בפנים תגלה, ולכן המלאך שהוא שרו של עשו שם נגע ביעקב כדכתיב (בראשית ל"ב) ויגע בכף ירך יעקב. ועוד יש לפרש כי הירך הוא ברגל,

אפיקי ים להגרי"א חבר שבת קד.

וכל ענין העמוק הזה רמזו רז"ל הק' בצחות לשונם ובחידה נפלאה מ"ש א' לע' שנה מביאים אדם שלם וכו', שהם סוכרים שאחיותם בנצח ובוזה יש להם ב' סמכין להפך השקר לאמת, ויעקב שבו חתן אמת וכו' נאחו ח"ו בסט' דשקרא קיימא דחד סמכא ע"י שנגע הנחש בעקבו ותקע כף וכו' והוא צולע על ירכו שנסחלק נצח למעלה. וז"ש שמביאים אדם שלם, עשו, ומרכיבים אותו על אדם חגר וכו' בסוד (קהלת ח ט) עת אשר שלט האדם באדם וכו'. ומלבישים אותו בגדו של אדה"ר הם לבושים הג"ל שחזר הנחש ונטל ממנו בגלותו, וכמ"ש ביהושע (ב ה) פן אפשיטנה ערומה והצנתי וכו', וכת' על משכבי בלילות וכו' פשטתי את כותנתי וכו', וכן אמרו במס' מגילה (יב ע"ב) שהייתה ושת' מפשטת בגות ישראל ערומות וכו' וכמ"ש רבינו בפי' שם.

והם בגדי אדה"ר כתנות אור שלו שנתהפך לכתנות עור משכא דחורא, והם נח"ש בריה ונח"ש עקלתון שהם סוד ושת"י, אבל לא ידעו כי בנפשם הוא כמ"ש (קהלת ח ט) עת אשר שלט וכו' לרע לו, והם לא שלטו בפנימיות המלבושים כתנות אור רק בסוד כתנות עור וזהא דטופרא דרגלין. והוא שליטתם ב' הרוגי מלכות שנינו ואתמסרו גופיהון לט"א כמ"ש בהיכלות פ' פקודי (ד' ונד ע"ב) ת"ח נשמתא דאלין וכו' וגופא דלהון יתמסר למלכות אחרא כל חד נטל חולקי' וכו' ומהא רזא דקרבנין וכו' וכמ"ש רבינו הגדול בפי' שם, וכנודע בסוד שעיר המשתלח, וז"ש שמלבישים על ראשו קרקפילן של ר' ישמעאל כ"ג שהנחש מתלבש בהם בגלותו וזהו לרע להם.

עבודת עבודה לרבי שלמה קלוגר

המאמר הג"ל כיון שאח"ל [פנהדרין נח"א] וכו' אחישנה לא וכו' נעמה, א"כ יש שני קליים א' אש עשו ישראל תשובה או כל יומי' זמני' כמאמר משיח לרבי'ל היום אש נקולו תשמעון [שם], ויש זמן שאף לא יעשו תשובה ומ"מ יגאלו למע"ש וזה הוי נעמה.

והנה מה שאמר יעקב האספו ואגידה לכם את אשר יקרא לחכם באחרית הימים היינו רק הזמן של נעמה בלא תשובה, דע"י תשובה הוי כל יומי' זמני' ולא שייך לומר באחרית הימים ונע"כ דעל נעמה אומר כן. והנה הכתוב אומר [עמוס ה,ב] נפלה ולא מוסף קום בתולת ישראל, והנה בנ"ס [בנדרות ד,ב] פירשו חז"ל דלא מוסף לפול עוד רק אדרבא קום בתולת ישראל דנפלה ולא מוסף קום מעצמה רק הקב"ה יקימנה יע"ש, והנה באמת שניהם אימננו דאם יתחילו ישראל ויעשו תשובה ויהי אחישנה אז נחשו ישראל הקמים נעצמם ומהם יהי' התעוררות הגאולה, אבל אם לא יעשו תשובה ויהי' נעמה או התעוררות ממנו ית' אז הוא ית' המקיים אותנו ולא אנחנו קמין מעצמן. ועיין במדרש [אזכ"ר ה,ב] השינוי ה' שהקב"ה אומר שוט אלי ואשובה אליכם וישראל אומרים השינוי ואשובה יע"ש. ולכך הנה לזה הזמן הגאולה שניצא יעקב שאמר עליו באחרית הימים דהיינו נעמה אף שיהי' לא זכו בזה אומרים סך קירי פלסתר ואם לא יעשו תשובה ולא יקומו מעצמן לא יקמים הקב"ה לעולם וזה סך קירי פלסתר, אך וי לדין כד יקום דין אש יקומו ישראל מעצמן ויעשו תשובה ויהי' אחישנה אז בזה ודאי וי לעשו כדי יקום דין מעצמו ויהי' ממנו התעוררות, אבל אם לא יקום מעצמן לא יקומו הקב"ה וזה אומרים סך קירי פלסתר וא"ש, וגם זה נכון בפירוט המאמר בעו"ה. ועיין בדף נ"ח השיך לכלל עוד בתוס', גם דף כ"ה ע"ב [גמ' שאלו] מ"ש בזה.